

NEZAVISNI OPERATOR SISTEMA U BOSNI I HERCEGOVINI

FINANSIJSKI PLAN NOSBIH-a
ZA 2024. GODINU

Oktober, 2023.

PRETPOSTAVKE NA KOJIMA SE TEMELJI FINANSIJSKI PLAN NOSBIH-a ZA 2024. GODINU

Na finansijsko poslovanje NOSBiH-a u 2024. godini, pored već uobičajenih troškova značajno će uticati:

- otplata kredita
- troškovi usluga ENTSO-E
- upravljanje kompletnom prijenosnom mrežom 110 kV i više
- investiciona ulaganja za koja nisu osigurana sredstva iz amortizacije.

Izradi finansijskog plana NOSBiH-a za 2024. godinu prethodili su sljedeći dokumenti:

1. ostvarenje finansijskog plana, odnosno rebalansa te EE bilansa za prvih osam mjeseci sa ocjenom do kraja 2023. godine
2. pretpostavke za finansijsko poslovanje u 2024. godini
3. elektroenergetski bilans za 2024. godinu
4. plan prihoda i rashoda, plan bilansa stanja, te plan investicionih ulaganja i kredita za 2024. godinu.

U skladu sa navedenim dokumentima sačinjen je finansijski plan za 2024. godinu, a na tim osnovama će biti izrađen propisani set obrazaca koji čine osnovu zahtjeva za tarifu za rad za 2024. godinu.

Bilansne veličine u ovom planu odnose se samo na rad i finansiranje NOSBiH-a, bez finansijskih efekata (prihoda i rashoda) od systemske i pomoćnih usluga.

1. Ostvarenje finansijskog plana, odnosno, rebalansa plana, kao i EE bilansa zaključno sa 31.08.2023. godine te ocjena ostvarenja za cijelu 2023. godinu

NOSBiH je u prvom polugodištu ostvario ukupan prihod od 5.530.001 KM, dok su ukupni rashodi iskazani u iznosu od 5.156.980 KM. Tako je iskazan pozitivan finansijski rezultat – suficit od 373.021 KM.

Prihod ostvaren po osnovu tarife za rad za 8 mjeseci 2023. godine iznosi 6.819.479 KM i manji je od odobrenog odlukom DERK-a za približno 140.000 KM, dok su ostali prihodi ostvareni u iznosu od 590.488 KM. Ukupni rashodi koji se finansiraju iz tarife za rad ostvareni su u iznosu od 7.109.478 KM, tako da je na osnovu ovih bilansnih veličina, za osam mjeseci 2023. godine, ostvaren pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 300.489 KM.

Procjena je da će na kraju 2023. godine biti ostvaren višak prihoda nad rashodima u iznosu od oko 200.000 KM.

2. Plansku 2024. godinu, strukturalno će, uz ostalo, karakterisati sljedeći pokazatelji:

Rashodi koji će, prema procjeni, samo za manji broj pozicija biti zadržani na nivou iz 2023. godine, dok će većina troškovnih linija imati povećanje.

Troškovi materijala su planirani na većem nivou u odnosu na prethodne godine. U 2024. godini se očekuju troškovi za rezervne dijelove sistema SCADA te rezervnih dijelova za UPS.

Troškovi usluga planirani su u punom iznosu, što u odnosu na plan za 2023. godinu predstavlja povećanje za oko 585.000 KM, jer se pojavila potreba za održavanjem novih softvera koji do sada nisu teretili troškove poslovanja i zbog povećanja određenih pozicija koje se odnose na platforme ENTSO-E, kao i povećanja cijene već standardnih održavanja, te održavanja opreme, kao i drugih pozicija koje imaju tretman usluge. S obzirom da su sredstva za ove namjene u 2023. godini odobrena veoma restriktivno, umanjene su cijene održavanja pojedinih softvera do minimalnog nivoa usluge, što predstavlja veliki rizik u radu.

Amortizacija, kao zakonska kategorija, obračunata je na cjelokupna materijalna i nematerijalna sredstva koja su u upotrebi, kao i na sredstva planirana za nabavku u 2024. godini. **Iznos amortizacije sa uključenom amortizacijom sredstava koja se planiraju nabaviti tokom 2024. godine, neće biti dovoljan za plaćanje obaveza prema domaćim kreditorima, dok se za investicije nedostajuća sredstva moraju osigurati, ili povećanjem tarife, ili po nekom drugom modelu.**

Finansijski troškovi koji obuhvataju kamate i osiguranje, takođe će bilježiti rast u odnosu na prethodnu 2023. godinu, što je posljedica troškova kamata po osnovu lizinga, te kamata po osnovu novog kredita kojim je otplaćen EBRD-ov kredit.

Povećanje troškova za plate zaposlenih je očekivano, jer je za 2023. godinu odobreno povećanje primanja za postojeći broj zaposlenih te prijem novih zaposlenika tokom godine zbog preuzimanja upravljanja kompletnom prijenosnom mrežom 110 kV i više. Troškovi plata zaposlenih su planirani za 83 zaposlenika.

3. Energetske veličine, odnosno, potrošnja električne energije na mreži prijenosa, za 2024. godinu, prema predviđanju, iznosiće oko 10.167.041.108 kWh te proizvodnja 14.549.330.387 kWh. Tako bi iz planiranog potrebnog prihoda od tarife za rad u iznosu od 15.972.636 KM, proistekle tarife:

- tarifa koju plaćaju kupci u iznosu od 0,141392 feninga/kWh
- tarifa koju plaćaju proizvođači u iznosu od 0,010978 feninga/kWh.

Prema tako koncipiranom finansijskom planu dimenzionirane su osnovne bilansne kategorije:

- *ukupni prihodi* u visini od 16.106.426 KM
- *ukupni rashodi* u iznosu od 13.667.000 KM
- *višak prihoda nad rashodima (suficit)* 2.439.426 KM.

Iz planiranog viška prihoda nad rashodima u 2024. godini osigurala bi se nedostajuća sredstva za investicije, s tim da ni u tom slučaju ne bi bile osigurane finansijske rezerve predviđene zakonom.

Bitno je još jednom istaći da su iz ovako koncipiranog bilansa uspjeha i bilansa stanja, izuzeti prihodi i troškovi te obaveze i potraživanja od sistemske i pomoćnih usluga. To znači da su u obzir uzete samo bilansne veličine koje se odnose na redovan rad NOSBiH-a.

BILANS STANJA na dan 31.12.2024.

Redni broj	Opis pozicije	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
1.1.	stalna sredstva	13.288.331	11.763.885	15.087.229
1.1.1.	nematerijalna sredstva	207.718	195.128	2.350.000
1.1.1.1.	nematerijalna sredstva dobijena bez naknade	207.718	195.128	2.350.000
1.1.2.	materijalna sredstva	12.930.663	11.565.766	12.591.000
1.1.2.1.	mjerna oprema			
1.1.2.2.	vozila		349.662	273.000
1.1.2.3.	ostala sredstva za obavljanje osnovne djelatnosti	6.734.733	5.284.570	6.650.000
1.1.2.4.	ostala sredstva	11.079	6.374	3.000
1.1.2.5.	poslovni objekti	6.184.851	5.925.160	5.665.000
1.1.2.6.	materijalna sredstva dobijena bez naknade			
1.1.3.	avansi i stalna sredstva u pripremi			-
1.1.4.	dugoročna finansijska sredstva	146.229	146.229	146.229
1.1.4.1.	udjeli u grupi	146.229	146.229	146.229
1.1.4.2.	ostali udjeli			
1.1.4.3.	kreditu u grupi			
1.1.4.4.	ostali krediti			
1.1.4.5.	ostala dugoročna sredstva			
1.1.5.	dugoročna razgraničenja	3.721	51.870	-
1.2.	tekuća sredstva	2.538.186	4.619.906	2.600.000
1.2.1.	zalihe	4.606	-	-
1.2.1.1.	inventar za obavljanje djelatnosti			
1.2.1.2.	ostali inventar			
1.2.1.3.	rezervni dijelovi	4.606	-	-
1.2.1.4.	ostale zalihe			
1.2.2.	potraživanja	1.316.667	1.500.000	1.700.000
1.2.2.1.	potraživanja iz grupe			
1.2.2.2.	ostali kupci	1.282.667	1.500.000	1.700.000
1.2.2.3.	sumnjiva i sporna potraživanja iz grupe			
1.2.2.4.	ostala sumnjiva i sporna potraživanja			
1.2.2.5.	ostala potraživanja	33.700	-	-
1.2.3.	kratkoročna finansijska sredstva	1.216.913	3.119.906	900.000
1.2.3.1.	udjeli u grupi			
1.2.3.2.	ostali udjeli			
1.2.3.3.	kreditu u grupi			
1.2.3.4.	ostali krediti			
1.2.3.5.	gotovina i ekvivalenti gotovine	849.865	2.719.906	500.000
1.2.3.6.	ostala kratkoročna finansijska sredstva	367.048	400.000	400.000
	Ukupna sredstva (aktiva)	15.826.517	16.383.791	17.687.229

1.3.	<i>trajni izvori i rezerve</i>	2.031.152	2.231.152	4.669.278
1.3.1.	trajni izvori	1.649.278	1.649.278	1.649.278
1.3.2.	rezerve			
1.3.3.	neraspoređeni višak prihoda-rashoda	381.874	581.874	3.020.000
1.4.	<i>dugoročne obaveze</i>	9.457.945	9.818.573	7.666.323
1.4.1.	dugoročni krediti	8.669.089	9.163.508	7.145.048
1.4.2.	dugoročna razgraničenja	788.856	655.065	521.275
1.5.	<i>tekuće obaveze</i>	13.795.365	4.334.046	5.351.628
1.5.1.	tekuće obaveze i emitirani papiri od vrijednosti	5.216.206	1.000.000	1.331.628
1.5.2.	kratkoročni krediti	1.876.792	2.017.825	2.020.000
1.5.3.	kratkoročna razgraničenja	6.702.367	1.316.241	2.000.000
	<i>Ukupno izvori sredstava (pasiva)</i>	15.826.517	16.383.791	17.687.229

Ukupna aktiva, odnosno, pasiva, koje čine bilans stanja, na dan 31.12.2024. planirane su u iznosu od 17.687.229 KM. *Napominjemo da u bilans stanja nisu uključene sistemska i pomoćne usluge, nego su iskazane samo bilansne kategorije koje proizilaze iz tarife za rad NOSBiH-a.*

Očekuje se da će stanje *aktive* na dan 31.12.2024. iznositi 17.687.229 KM, što je za oko 1.300.0000 KM više u odnosu na ocjenu ostvarenja za 2023. godinu. To je posljedica novih nabavki stalnih sredstava u 2023. godini, kao i povećanih potraživanja zbog veće tarife za 2024. godinu.

U strukturi aktive učešće *stalnih sredstava* je 15.087.229 KM (85%), dok na *tekuća sredstva* otpada 2.600.000 KM (15%). Iz plana je vidljivo da materijalna sredstva u strukturi stalnih sredstava, učestvuju sa oko 83% ili (12.591.000 KM), dok se ostatak od 2.350.000 KM ili 16% odnosi na nematerijalna sredstva.

Na poziciji „*dugoročna finansijska sredstva*“ (146.229 KM) evidentiraju se osnivačka ulaganja u Aukcijsku kuću SEE CAO u Podgorici (40.000 EUR) i SCC u Beogradu (34.767 EUR).

Ocjena je da će se u strukturi *tekućih sredstava* (2.600.000 KM), na dan 31.12.2024. godine, 1700.000 KM ili 65% odnositi na potraživanja od kupaca i druga potraživanja, dok će kratkoročna finansijska sredstva iznositi oko 500.000 KM. Ukupna potraživanja bi trebala odgovarati jednomjesečnim fakturama ispostavljenim kupcima sa PDV-om te ostalim potraživanjima iz poslovanja.

Strukturu *izvora (pasiva)* na dan 31.12.2024. trebali bi činiti: trajni izvori (4.669.278 KM), dugoročne obaveze (7.666.323 KM) i kratkoročne obaveze (5.351.628 KM).

Trajne izvore (4.669.278 KM), u okviru pasive, čini državni kapital (1.649.278 KM), dok bi višak prihoda iz tekuće godine (2.440.000 KM) bio iskorišten za investiranje.

U okviru *dugoročnih obaveza* (7.666.323 KM) iskazan je dugoročni dio kredita sa stanjem na dan 31.12.2024. godine. Ovaj iznos, predstavlja stanje dugoročnih kredita koji se prenose u 2025. godinu. Osim toga, na dugoročnim razgraničenjima planiran je iznos od 521.275 KM.

Tekuće (kratkoročne) obaveze (5.351.628 KM) sadrže: neizmirene (uglavnom jednomjesečne) obaveze prema dobavljačima i zaposlenima (plate) u ukupnom iznosu od 3.331.628 KM, a na poziciji kratkoročnih kredita iskazan je iznos od 2.020.000 KM, što je, zapravo, jednogodišnja

obaveza otplate glavnice dugoročnih razgraničenja u 2025. godini te kratkoročna razgraničenja u iznosu od 2.000.000 KM

Ovako koncipiranim bilansnim kategorijama sredstava i njihovih izvora, osigurala bi se uravnoteženost tekućih obaveza sa izvorima sredstava.

BILANS USPJEHA na dan 31.12.2024. godine

<i>Red. broj</i>	<i>Opis pozicije</i>	<i>Ostvareno 2022.</i>	<i>Utvrđeno odlukom o tarifi za 2023.</i>	<i>Ocjena ostvarenja 2023.</i>	<i>Plan 2024.</i>
1.	Prihodi od osnovne djelatnosti (tarife)	9.504.277	10.659.629	10.365.000	15.972.636
2.	Ostali prihodi	132.036	84.170	468.000	133.790
3.	Prihodi od projekata	264.413	160.000	220.447	-
A	UKUPAN PRIHOD	9.900.726	10.903.799	11.053.447	16.106.426
1.	Troškovi materijala	63.229	65.500	65.106	82.000
2.	Troškovi energenata i komunalni troškovi	95.632	135.000	135.000	149.000
3.	Usluge	1.974.385	2.210.000	2.246.624	3.522.350
4.	Bruto plate i ostala primanja zaposlenih i drugih lica	4.157.461	4.825.659	4.825.659	5.950.000
5.	Amortizacija	1.713.364	1.775.000	1.685.000	2.004.650
6.	Finansijski troškovi	405.625	449.000	400.000	472.000
7.	Putni troškovi	79.592	145.000	145.000	170.000
8.	Ostali porezi i takse	28.371	36.000	36.000	42.000
9.	Ostali troškovi	936.441	1.102.640	1.102.000	1.275.000
B	UKUPNO TROŠKOVI iz tarife	9.454.100	10.743.799	10.640.389	13.667.000
10.	Troškovi grantova i projekata	264.413	160.000	220.447	-
	UKUPNO SVI TROŠKOVI	9.718.513	10.903.799	10.860.836	13.667.000
	Višak prihoda nad rashodima	182.214	-	192.611	2.439.426
	Višak rashoda nad prihodima	-	-	-	-

Iz strukture sintetiziranih rashoda (obrazac "bilans uspjeha") vidljivo je da je za ukupne materijalne i nematerijalne troškove, usluge, amortizaciju te troškove radne snage, u 2024. godini, planiran iznos od 13.667.000 KM. Ovako projektovani ukupni rashodi planiraju se pokriti prihodom od tarife za rad NOSBiH-a u iznosu od (15.972.636 KM) i ostalim prihodima (133.790 KM), s tim da bi se iz viška prihoda (2.439.426 KM), koji se iskazuje kao višak prihoda nad rashodima, osiguralo otplata kredita, u iznosu od 355.586 KM te finansiranje investicija u 2024. godini, u iznosu od 2.083.840 KM.

PLAN UKUPNIH PRIHODA

<i>Red.br.</i>	<i>Naziv</i>	<i>Ostvareno 2022.</i>	<i>Ocjena ostvarenja 2023.</i>	<i>Plan 2024.</i>
1.	Prihodi po osnovu tarife za rad	9.504.277	10.365.000	15.972.636
2.	Prihodi od refundacija	9.664	5.000	-
3.	Prihodi od kamata	31.686	168.084	-
4.	Prihodi od donacija	264.413	84.170	-
5.	Prihodi od grantova	85.309	220.447	-
6.	Ostali prihodi	5.377	210.746	133.790.
	Ukupno	9.900.726	11.053.447	16.106.426

- *Prihodi od djelatnosti (tarife)* u iznosu od oko 15.972.636 KM projektovani su na bazi procjene potrošnje i proizvodnje električne energije na mreži prijenosa, odnosno, elektroenergetskog bilansa za 2024. godinu i to 10.167.041.108 kWh za potrošnju i 14.549.330.387 kWh za proizvodnju, iz čega proističu odgovarajuće tarife od 0,141392 pf/kWh i 0,010978 pf/kWh.
- *Ostali prihodi* planirani su u iznosu od 133.790 KM, a odnose se na na grant EBRD-a za konsultantske usluge vezane za implementaciju projekta rekonstrukcije poslovne zgrade i nabavku novog sistema SCADA/EMS i TK, te na donaciju Evropske komisije preko projekta CROSSBOW za nabavku sistema WAMS. U istom iznosu je iskazana protivstavka u rashodima, na poziciji amortizacije, tako da ova sredstva ne utiču na finansijski rezultat.

ANALITIČKI PRIKAZ PLANIRANIH TROŠKOVA ZA 2024. GODINU

Red. Br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
1.	Troškovi kancelarijskog materijala	3.877	5.000	5.000
2.	Troškovi materijala za održavanje čistoće	6.344	8.000	8.000
3.	Troškovi ostalog materijala i rezervnih dijelova za održavanje opreme i vozila	29.396	17.606	34.500
4.	Troškovi za stručnu literaturu i časopise	1.391	2.500	2.500
5.	Troškovi ostalog kancelarijskog materijala	12.647	20.000	25.000
6.	Troškovi sitnog inventara i autoguma	9.412	11.000	6.000
7.	Ostali razni materijalni troškovi	162	1.000	1.000
I	Troškovi materijala (1 do 7)	63.229	65.106	82.000
8.	Troškovi električne energije	62.882	90.000	100.000
9.	Troškovi goriva	19.541	25.000	25.000
10.	Troškovi vode	2.147	3.000	3.000
11.	Troškovi grijanja	11.062	17.000	21.000
II	Troškovi energenata i komunalni trošk. (8 do 11)	95.632	135.000	149.000
12.	Usluge održavanja opreme	96.360	164.770	300.550
13.	Usluge održavanja sistema SCADA/EMS i TK	171.698	152.000	200.000
14.	Usluge održavanja softverske opreme	728.295	882.100	1.392.700
15.	Usluga povezivanja na platformu IGCC -Transnet BW	-	86.000	158.000
16.	Usluge vezane za informacionu (kibernetičku -cyber) bezbjednost	5.900	42.000	69.000
17.	Usluge finansiranja kompanije SEE CAO	117.206	125.000	133.000
18.	Usluge finansiranja koordinacionog centra SCC	293.375	303.154	690.000
19.	Troškovi zakupnine	10.486	-	-
20.	Troškovi reprezentacije	67.889	70.000	80.000
21.	Troškovi reklame i web prezentacije NOSBiH-a	735	1.000	1.600
22.	Usluge platnog prometa i bankarske provizije	223.265	130.000	130.000
23.	Troškovi kredita EBRD-a	7.823	-	-
24.	Telekomunikacione i poštanske usluge	39.493	45.000	50.000
25.	Usluge revizije finansijskih izvještaja	5.950	6.000	6.000
26.	Usluge stručnog usavršavanja	14.561	25.000	50.000
27.	Usluge izrade studija	8.833	-	-
28.	Troškovi regulatorne naknade	85.000	90.000	98.000
29.	Usluge objavljivanja oglasa	7.244	7.000	7.000
30.	Ostale usluge	90.272	117.600	156.500

III	Ukupno usluge (12 do 30)	1.974.385	2.246.624	3.522.350
31.	Bruto plate i ostala primanja zaposlenih	3.970.030	4.633.659	5.750.000
32.	Naknade i ostali troškovi Upravnom odboru i Savjetodavnom vijeću	174.161	172.000	180.000
33.	Naknada za ugovor o djelu	13.269	20.000	20.000
IV	Bruto plate i naknade zaposlenih (31 do 33)	4.157.461	4.825.659	5.950.000
34.	Amortizacija	1.713.364	1.685.000	2.004.650
V	Amortizacija ukupno	1.713.364	1.685.000	2.004.650
35.	Kamate i ostali finansijski troškovi	53.646	99.000	409.000
36.	Kamate na kredit EBRD-a 47324	319.075	252.000	-
37.	Kamate po osnovu lizinga	-	9.000	18.000
38.	Troškovi osiguranja	32.903	40.000	45.000
VI	Finansijski troškovi (35 do 38)	405.625	400.000	472.000
39.	Putni troškovi u zemlji i inostranstvu	79.592	145.000	170.000
VII	Putni troškovi	79.592	145.000	170.000
40.	Ostali porezi, takse, naknade i druge dažbine	10.804	14.000	17.000
41.	Poseban porez za podsticanje rehabilitacije invalida	3.275	5.000	5.000
42.	Poseban porez za zaštitu od elem. nepogoda i vod. naknade	14.293	17.000	20.000
VIII	Ostali porezi i takse (40 do 42)	28.371	36.000	42.000
43.	Članarine udruženjima (ENTSO-E) i druge članarine	887.233	1.067.000	1.233.000
44.	Ostali rashodi	19.299	28.000	35.000
45.	Rashodi utvrđeni iz ranijih godina	29.909	7.000	7.000
IX	Ostali troškovi (43 do 45)	936.441	1.102.000	1.275.000
	UKUPNO TROŠKOVI (iz tarife)	9.454.100	10.640.389	13.667.000
46.	Troškovi grantova i projekata	264.413	220.447	-
	UKUPNO SVI TROŠKOVI	9.718.513	10.860.836	13.667.000

TROŠKOVI

Ukupni poslovni rashodi koji se finansiraju iz tarife za 2024. godinu planirani su u iznosu od 13.667.000 KM i oni obuhvataju materijalne i nematerijalne troškove, zatim troškove koji imaju karakter usluga, finansijske troškove, bruto primanja zaposlenih, trošak amortizacije te putne troškove, kao i ostale rashode.

Ove grupe troškova su analitički razrađene, a slijedi njihovo obrazloženje:

I Troškovi materijala

<i>Red. br.</i>	<i>Naziv</i>	<i>Ostvareno 2022.</i>	<i>Ocjena ostvarenja 2023.</i>	<i>Plan 2024.</i>
1.	Troškovi kancelarijskog materijala	3.877	5.000	5.000
2.	Troškovi materijala za održavanje čistoće	6.344	8.000	8.000
3.	Troškovi ostalog materijala i rezervnih dijelova za održavanje opreme i vozila	29.396	17.606	34.500
4.	Troškovi za stručnu literaturu i časopise	1.391	2.500	2.500
5.	Troškovi ostalog kancelarijskog materijala	12.647	20.000	25.000
6.	Troškovi sitnog inventara i autoguma	9.412	11.000	6.000
7.	Ostali razni materijalni troškovi	162	1.000	1.000
I	Troškovi materijala-ukupno	63.229	65.106	82.000

Grupa troškova koji imaju karakter *materijalnih rashoda* obuhvata prvenstveno troškove kancelarijskog materijala, higijenskog materijala za čišćenje poslovnih prostorija, stručne literature, sitnog inventara i autoguma, ostalog kancelarijskog materijala (toneri i drugi materijal) te rezervne dijelove za ostalu opremu i sl. U 2024. godini se očekuju i troškovi za rezervne dijelove sistema SCADA te rezervnih dijelova za UPS. Ovi troškovi planirani su na osnovu tehničkih i iskustvenih kriterija, zatim obima i intenziteta aktivnosti, ali i računovodstvenih standarda.

II Troškovi energenata i komunalni troškovi

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
8.	Troškovi električne energije	62.882	90.000	100.000
9.	Troškovi goriva	19.541	25.000	25.000
10.	Troškovi vode	2.147	3.000	3.000
11.	Troškovi grijanja	11.062	17.000	21.000
II	Troškovi energenata i komunalni troškovi-ukupno	95.632	135.000	149.000

Grupu *energenata i komunalnih troškova* uglavnom čine troškovi el. energije, grijanja, goriva, vode i gasa.

Iako su prilikom planiranja ovih troškova uzeti u obzir poznati tehnički standardi (korisna površina novog poslovnog prostora, kapacitet, snaga i drugo), na ovim troškovima može doći do manjeg ili većeg odstupanja u odnosu na plan.

III Usluge

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
12.	Usluge održavanja opreme	96.360	164.770	300.550
13.	Usluge održavanja sistema SCADA/EMS i TK	171.698	152.000	200.000
14.	Usluge održavanja softverske opreme	728.295	882.100	1.392.700
15.	Usluga povezivanja na platformu IGCC -Transnet BW	-	86.000	158.000
16.	Usluge vezane za informacionu (kibernetičku -cyber) bezbjednost	5.900	42.000	69.000
17.	Usluge finansiranja kompanije SEE CAO	117.206	125.000	133.000
18.	Usluge finansiranja koordinacionog centra SCC	293.375	303.154	690.000
19.	Troškovi zakupnine	10.486	-	-
20.	Troškovi reprezentacije	67.889	70.000	80.000
21.	Troškovi reklame i web prezentacije NOSBiH-a	735	1.000	1.600
22.	Usluge platnog prometa i bankarske provizije	223.265	130.000	130.000
23.	Troškovi kredita EBRD-a	7.823	-	-
24.	Telekomunikacione i poštanske usluge	39.493	45.000	50.000
25.	Usluge revizije finansijskih izvještaja	5.950	6.000	6.000
26.	Usluge stručnog usavršavanja	14.561	25.000	50.000
27.	Usluge izrade studija	8.833	-	-
28.	Troškovi regulatorne naknade	85.000	90.000	98.000
29.	Usluge objavljivanja oglasa	7.244	7.000	7.000
30.	Ostale usluge	90.272	117.600	156.500
III	Usluge-ukupno	1.974.385	2.249.124	3.522.350

Grupa troškova koji po kontnom planu imaju karakter *usluga* planirana je u ukupnom iznosu od 3.522.350 KM, što je sumarno povećanje za 1.273.226 KM u odnosu na ocjenu ostvarenja iz 2023. godine. Skoro svi troškovi iz ove grupe bilježe povećanje, a značajnije su povećani troškovi održavanja opreme, softvera, usluge SCC-a te, u manjem obimu, usluge vezane za novi poslovni objekat, kao i rezervni centar (troškovi obezbjeđenja i održavanja putem agencijskih usluga, usluga stručnog usavršavanja), što će posebno biti obrazloženo.

Slijedi obrazloženje pojedinačnih pozicija:

12. Za održavanje opreme planiran je iznos od 300.550 KM i on obuhvata:

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
1.	Održavanje IT sistema (2 telef.centrale i IP oprema)	30.000	30.000	39.000
2.	Održavanje ostale opreme ¹⁾	1.650	10.000	21.000
3.	Održavanje klimauređaja u serverskim salama-glavni i operativni centar (klimatizacijski uređaji <i>Vertiv</i>)	5.990	9.750	6.000
4.	Održavanje UPS uređaja u server salama	2.750	5.600	3.000
5.	Održavanje UPS uređaja i dizelagregata	7.556	6.000	6.000
6.	Održavanje sistema slabe struje u glavnom i operativnom centru	6.337	8.000	8.000
7.	Održavanje sistema tehničke zaštite	-	2.500	2.500
8.	Održavanje CISCO opreme	-	-	99.000
9.	Održavanje vozila	3.962	16.000	10.000
10.	Održavanje vatrogasnih aparata	1.144	4.920	2.200
11.	Održavanje toplotne pumpe	-	-	6.000
12.	Održavanje kotlovnice	-	-	9.850
13.	Održavanje nekretnina	9.226	6.000	15.000
14.	Održavanje mrežne infrastrukture	27.745	66.000	73.000
	<i>Ukupno:</i>	96.360	164.770	300.550

¹⁾ odnosi se na održavanje: servera, telekomunikacione opreme, računarske opreme, printera i kopir aparata, kancelarijskog namještaja, kliznih vrata i dr.

Ovo su ugovoreni i već višegodišnji standardizovani troškovi za održavanje određene opreme. Većina navedenih održavanja su zakonom definisana na održavanja. Novi trošak je održavanje CISCO opreme. U aprilu 2024. godine ističe podrška za CISCO uređaje (*CISCO SmartNet*) koji su nabavljeni u okviru projekta SCADA, kao i za rutere za PCN mrežu, te je neophodno osigurati sredstva za potpunu podršku koju nudi CISCO. Iznos od 99.000 KM se odnosi na period od maja do kraja 2024. godine.

13. Održavanje sistema SCADA/EMS i TK

Za održavanje operativne funkcije *sistema SCADA/EMS* neophodno je osigurati 200.000 KM. Iznos je povećan, jer u decembru 2023. godine ističe podrška u garantnom periodu koji je trajao 3 godine, a u post garantom periodu za jednogodišnje održavanje je planiran iznos od 200.000 KM koji obuhvata i jednogodišnje produženje licence za interne vatrozidove (*firewall*) koji služe za segmentaciju mreža IT/OT.

14. Održavanje softverske opreme

Prema važećim ugovorima, ali i već pribavljenim ponudama, za godišnje održavanje softvera planiraju se sredstva u ukupnom iznosu od 1.392.700 KM. Ovdje je, dakle, uključeno održavanje i nadogradnja softvera sa rokom do godinu dana koji, prema odgovarajućem MRS-u, imaju karakter troška.

Strukturu usluga održavanja prvenstveno čine:

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
1.	Softver AMR	29.337	30.000	36.000
2.	Licenca Microsoft OS	65.938	66.000	130.000
3.	Održavanje obračunske baze podataka	11.250	34.000	34.000
4.	Godišnje produženje antivirusne licence	3.686	6.000	6.000
5.	Godišnje održavanje licence za Fortigate	8.000	8.000	8.000
6.	Godišnje održavanje licence za Backup Exec	5.160	5.500	5.500
7.	Godišnje održavanje licence za razvoj - stranice	-	1.500	1.800
8.	Godišnje održavanje licence za upravljanje e-mail potpisima	-	-	1.800
9.	Licenca za CISCO FIREPOWER	-	6.600	13.100
10.	Godišnje održavanje za Aspen	3.570	4.000	-
11.	Održavanje softvera ESS, softvera za pomoćne usluge i Transparency	122.044	135.000	135.000
12.	Održavanje softvera PSS	37.666	45.000	56.000
13.	Održavanje softvera TNA - sve faze	23.470	47.000	47.000
14.	Održavanje softvera TNMS	-	-	133.000
15.	Održavanje za OPDM/ECP/EDX	-	-	88.000
16.	Održavanje za Intel Parallel Studio	-	2.100	2.100
17.	Korištenje verifikacijske platforme (dio PEVF)	49.373	71.000	80.000
18.	Korištenje servisa za mrežu PCN	150.061	200.000	250.000
19.	Održavanje platformi ENTSO-E za kordinirano planiranje isključenja (ORS) i kratkoročnu provjeru adekvatnosti (STA)	194.102	187.000	230.000
20.	Usluga dostavljanja podataka na platformu Transparency -za finansijsko poravnanaje neželjenih odstupanja FSCAR	6.029	13.000	13.000
21.	Nabavka usluge dostave i obrade podataka o atmosferskom prажnjenju kao i njihovog automatskog koreliranja sa ispadima visokonaponskih dalekovoda	-	-	100.000
22.	Održavanje elektronskog dispečerskog dnevnika	14.898	15.000	15.000
23.	Održavanje ostalih softvera	3.711	5.400	7.400
	Ukupno:	728.295	882.100	1.392.7000

U okviru grupe troškova održavanje softvera u narednoj godini se dodaju sljedeći troškovi :

- Održavanje softvera AMR je trebalo biti povećano i u 2023. godini, ali je na inicijativu NOSBiH-a zaključen ugovor na standardnih 15.000 EUR. Predstavnici kompanije koja održava softver su za 2024. godinu dostavili ponudu na iznos 18.000 EUR te ja ta vrijednost i prikazana u planu. Podsjećamo da je ovaj softver od izuzetne važnosti za obavljanje procesa obračuna debalansa i potrebno je da ima adekvatno održavanje tokom čitave godine.
- Za održavanje licenci Microsoft u 2024. godini potrebno je 130.000 KM. Povećanje iznosa u odnosu na 2023. godinu je iz razloga što će biti nabavljen novi Data centar sa dvoprocorskim serverima, u odnosu na sadašnje jednoprocorske, i samim tim će biti potrebna nabavka dodatnih serverskih licenci Windows koje se licenciraju po broju

procesorskih jezgara (*Windows Server DataCenter*), jer trenutno imamo 4 licence za 16-core. Isto tako je potrebna nabavka 40 licenci *Microsoft Teams*, jer je u 2023. godini prestala da važi verzija koja je bila besplatna u toku pandemije koronavirusa. Potrebno je i povećanje broja licenci za Office 365 zbog povećanja broja zaposlenika.

- Ugovor o održavanju softvera za obračun i poravnanje - SOP je potpisan u augustu 2023. godine i iznosi 34.000 KM.
- Kroz projekat novog IT sistema instalirana su po dva uređaja *Fortigate firewall* i po jedan server *Backup Exec* u dva nova centra. Licence ističu u 2024. godini te su planirani iznosi za obnavljanje licenci 8.000 KM, odnosno, 5.500 KM.
- Sa 31.08.2023. godine istekle su licence za CISCO firewall na sistemu SCADA, te je u augustu 2023. potpisan ugovor o njihovom produženju na godinu dana. Vrijednost ugovora iznosi 19.700 KM, od čega se 6.600 KM odnosi na 2023. godinu, a 13.100 KM na 2024. godinu.
- Održavanje softvera za ESS (balancing i transparency) je planirano u iznosu od 135.000 KM.
- Održavanje softvera za PSS je povećano zbog dodatnog „korisničkog ključa“ koji je neophodan uslijed povećanog obima posla i proširenja Službe za strateško planiranje, kao i zbog promjene kursa KM/USD. Planirani troškovi za 2024. godinu iznose 56.000 KM.
- Softver *TNMS* je važan jer se njime upravlja cijelom mrežom SDH elektroenergetskog sistema u BiH, a korisnici tog softvera su, pored NOSBiH-a, tri elektroprivrede i Elektroprijenos BiH. Nadogradnja (*upgrade*) sistema TNMS na verziju 16 izvršena je krajem juna 2018. godine. U periodu od 2019. do 2022. godine TNMS nije bio uključen u ugovor o održavanju. Potreba za intervencijom prvi put se pojavila u februaru 2022. godine kada je zatražena pomoć od ljudi iz kompanije *Iteratio* u Zagrebu. Za postojeću verziju sistema TNMS 16 podrška proizvođača je istekla, a pošto je to veoma važan sistem EES-a BiH, neophodna je nadogradnja postojeće verzije 16 na verziju 19, kako bi podrška proizvođača opreme ponovno bila ponuđena. Za nadogradnju sistema TNMS neophodno je prvo osigurati 209.000 KM (investicija) za prebacivanje baze i servisa sa verzije 16 na verziju, te za jednogodišnje održavanje dodatnih 133.000 KM.
- Besplatna podrška za održavanje softverskog alata *OPMD Client/ECP/EDX* prestala je 30.09.2019. godine. Zbog nedostatka sredstava, u 2020., 2021., 2022. i 2023. godini nismo imali ugovor o održavanju te planirani troškovi održavanja ovih alata u 2024. godini iznose 88.000 KM.
- ENTSO-E je napravio *verifikacijsku platformu* čija je upotreba za operatore sistema obavezna. Ovdje se, dakle, radi o korištenju usluge navedenog softvera koji nije u posjedu NOSBiH-a. Planirana vrijednost je 80.000 KM.
- Usluga *korištenje servisa mreže PCN* za 2024. godinu planirana je u iznosu od 250.000 KM. Kod ove usluge bitno je napomenuti da je planska pozicija za 2023. godinu iznosila

240.000 KM, a da se na kraju 2023. godine očekuje realizacija u iznosu od 200.000 KM, dok je planska pozicija za 2022. godinu iznosila 115.000 KM, a da je realizacija na kraju 2022. godine u iznosu od 236.000 KM (povećanje za 100% u odnosu na plan), što govori o velikoj nepredvidivosti kretanja troškova ove pozicije.

- Koordinacija planova isključenja (OPC) i kratkoročna provjera adekvatnosti (STA) su dvije od pet obaveznih usluga koje, prema smjernicama *SOGL*, pružaju regionalni koordinatori za bezbjednost (RSC) i operatori prijenosnih sistema. Njihov cilj je povećanje operativne sigurnosti evropskog elektrenergetskog sistema. Panevropski IT alat *OPC* radi od kraja marta 2020. godine i omogućuje koordinaciju planova isključenja na sedmičnoj bazi, za 5 regionalnih koordinatora bezbjednosti i 38 operatora sistema.

Na osnovu planirane proizvodnje i prognozirane potrošnje koje su dostavili svi operatori, članovi ENTSO-E, panevropski IT alat *STA*, pokrenut u maju 2020, omogućuje regionalnim koordinatorima i operatorima da obavljaju dnevne izračune te utvrde mogući nedostatak adekvatnosti za predstojeću sedmicu. Procijenjeni troškovi korištenja IT alata *OPC/STA* su 230.000 KM.

- *Usluga dostavljanja podataka na platformu Transparency, za finansijsko poravnanje neželjenih odstupanja FSCAR* – Prema licenci i sporazumu o uslugama finansijskog poravnanja neželjenih odstupanja (*Licence and Services and Agreement for FSCAR Data Sharing on Transparency Platform*) naš udio za pokrivanje troškova pripreme i objave konačnih podataka ovog procesa na platformi *Transparency* je 13.000 KM. U multilateralnom sporazumu (*MLA*) piše da će se operatorima dostavljati fakture za dodatne troškove, ukoliko dođe do njih, nakon što ih odobri Komitet za tržište (*Market Committee*).
- Radi preciznijeg praćenja atmosferskih pražnjenja i bržeg otklanjanja kvarova nastalih usljed atmosferskih pražnjenja, neophodno je osigurati uslugu dostave i obrade podataka o atmosferskom pražnjenju kao i njihovo automatsko koreliranje sa ispadima visokonaponskih dalekovoda. Planirana vrijednost ove usluge je 100.000 KM.
- *Elektronski dispečerski dnevnik* je softver za izdavanje i vođenje evidencije pisanih naloga (depeša) koje su osnov za normalni rad operativnog osoblja dispečerskog centra NOSBiH-a. Pored izdavanja i evidencije pisanih naloga, elektronski dispečerski dnevnik se koristi za vođenje evidencije pogonskih događaja, evidencije djelovanja zaštita, izradu statističkih izvještaja, automatskog generiranja definiranih fajlova za slanje podataka na platformu *Transparency*, izradu fajlova za pravljenje modela *DACF* i *IDCF* te drugo. Dispečerski dnevnik omogućuje paralelan rad više dispečera prilikom izdavanja pisanih naloga, što znatno ubrzava rad u situacijama kada je veliki broj planiranih radova, hitnih intervencija, ispada EE objekata i slično. Elektronski dispečerski dnevnik je stavljen u funkciju početkom 2019. godine. Kako se softver koristi u svakodnevnom radu operativnog osoblja dispečerskog centra NOSBiH-a, u realnom vremenu, neophodan je siguran i pouzdan rad softvera što je moguće samo uz kvalitetan ugovor o održavanju jednog ovakvog zahtjevnog softverskog alata. Planirana vrijednost iznosi 15.000 KM.

15. Usluga povezivanja na platformu IGCC-Transnet BW

Za povezivanje na platformu IGCC-Transnet BW, potrebno je uspostaviti dvije, fizički nezavisne veze do njihovih centara u Wendlingenu i Esslingenu. Preporuka ENTSO-E je da se koriste linkovi telekomunikacijskih mreža operatora sistema. Planirani troškovi iznose 14.000 KM za uspostavu veza i 12.000 KM mjesečno za najam veza, što za godinu dana iznosi 158.000 KM.

16. Usluge vezane za informacionu (kibernetičku - cyber) bezbjednost

Usluge vezane za informacionu (kibernetičku - cyber) bezbjednost predstavljaju zahtjev ENTSO-E u pogledu bezbjednosti informacionih sistema i za te svrhe je planiran iznos od 69.000 KM. Ovu poziciju čine sljedeće usluge:

- Prema sigurnosnom planu *MVS* naznačena je obaveza da sertifikirani revizor (auditor) u 2024. godini izvrši analizu usklađenosti (*audit tip 1*) te implementacije (*audit tip 2*) sigurnosnih politika i procedura NOSBiH-a sa sigurnosnim planom *MVS*. Nakon pregleda i revizije sertifikirani revizor će izraditi izvještaj o usklađenosti dokumentacije i implementacije te ga proslijediti u ENTSO-E. Planirani troškovi za ove usluge iznose 6.000 KM.
- Usluga „Procjena ranjivosti (*Vulnerability assessment*) mreže, aplikacija, IP adresa“, predstavlja temelj za određivanje smjernica za implementaciju određenih sigurnosnih rješenja u narednom periodu. U okviru ove usluge planirana je osnovna procjena (*base line*) i minimalno još dvije procjene godišnje. Planirani troškovi za ove usluge iznose 15.000 KM.
- Potrebno je preispitati postojeću sigurnosnu dokumentaciju, izvršiti pregled implementacije sigurnosnih kontrola i usaglasiti ih sa standardom ISO 27019, standardom upravljanja sigurnošću procesnih kontrolnih sistema u energetsom sektoru. Isto tako potrebo je usklađivanje sa standardom ISO 27035 koji predstavlja koncepte, principe i procese sa ključnim aktivnostima upravljanja incidentima vezanim za cyber sigurnost, kako bi se pružio strukturirani pristup pripremi za otkrivanje, izvještavanje, procjenu i reagovanje na incidente. Zato je dva puta godišnje potrebno obaviti testiranja sistema *Business Continuity Plan* i *Disaster Recovery Plan*. Kako bi se izbjegli propusti u organizacijskom, tehničkom i proceduralnom smislu treba izvršiti i sveobuhvatni interni sigurnosni audit kompletnog informacionog sistema NOSBiH-a.
- Neophodno je izvršiti sertifikaciju sistema upravljanja bezbjednošću informacija ISO/IEC 27001:2013 u NOSBiH-u. Planirani troškovi za ovu namjenu iznose 12.000 KM.

17. Usluge Aukcijske kuće SEE CAO

Za finansiranje Aukcijske kuće *SEE CAO* u Podgorici planirani iznos u 2024. godini je 135.000 KM.

18. Usluge Centra za koordinaciju sigurnosti (SCC)

Finansiranje Centra za koordinaciju sigurnosti (SCC) sa sjedištem u Beogradu za 2024. godinu planirano je u iznosu od 690.000 KM, što predstavlja povećanje za 386.846 KM, u odnosu na prethodnu godinu. Naime, NOSBiH je potpisao ugovor SAFA na osnovu kojeg je dužan da učestvuje u procesu koordinisane bezbjednosne analize (CSA) koji uključuje i primjenu korektivnih akcija. Za proces CSA su tražene derogacije (u vezi sa članovima 76. i 77. SOGL-a) i one su istekle 1. aprila 2022. godine. Nakon incidenta koji se dogodio u TS Ernestinovo 08.01.2021. godine ENTSO-E je pokrenuo inicijativu za uključivanje zemalja zapadnog Balkana u koordinisane procese analize sigurnosti (CSA) i proračune prijenosnih kapaciteta (CCC). U cilju izvršavanja ovih zadataka NOSBiH, EMS, CGES, OST i MEPSO su uz logističku podršku SCC-a izradili Metodologiju za regionalnu koordinaciju operativne bezbjednosti (ROSC). Primjena ove metodologije je počela početkom 2023. godine čime se proširuje obim usluga koje pruža SCC Beograd. Kako bi SCC mogao obavljati potrebne usluge, neophodno je nabaviti odgovarajuće softverske alate. Troškovi nabavke softverskih alata ravnopravno dijeli šest operatora sistema koji koriste usluge SCC -a. Procjena troškova koji padaju na teret NOSBiH-a u 2024. godini iznose 337.000 KM, u 2025. 581.000 KM i u 2026. godini 194.000 KM.

Bez obzira na navedeno povećanje, troškovi ovih usluga su i dalje znatno niži u odnosu na one koje pružaju centri iz Evropske unije.

19. Troškovi zakupnine poslovnog prostora

Troškovi zakupnina, koji su godišnje iznosili oko 120.000 KM, nisu planirani u 2024. godini jer je NOSBiH okončanjem projekta SCADA, početkom 2022. godine napustio prostor u zgradi Energoinvesta koji je koristio za svoj dispečerski centar. Tako se ovi troškovi više neće pojavljivati u planskim dokumentima i zahtjevu za tarifu.

20. Troškovi reprezentacije

Troškovi reprezentacije planirani su u iznosu od 80.000 KM.

21. Troškovi reklame i web prezentacije

U okviru pozicije *reklama, propaganda i web stranice* planirani su troškovi materijala za pojedine sastanke i prezentacije, vizitkarte te štampanje pojedinih izvještaja i karata, najčešće za potrebe ENTSO-E i sl. U 2024. godini ističe certifikati SSL za domen *nosbih.ba* i sve poddomene te ih je ponovo potrebno nabaviti. Ukupna planirana sredstva su 1.600 KM.

22. Usluge platnog prometa i bankarske provizije

Troškovi *usluga platnog prometa i bankarskih provizija* su planirani na nivou ocjene ostvarenja za 2023. godinu i iznose 130.000 KM.

23 . Troškovi kredita EBRD-a

Pozicija *troškovi kredita EBRD-a (Committment Fee)* se više neće pojavljivati, jer je kredit EBRD-a otplaćen u cijelosti.

24 . Telekomunikacione i poštanske usluge

Iznos planiran za *telekomunikacione i poštanske usluge* od 50.000 KM je na nivou iz prethodnih godina.

25 . Usluge revizije finansijskih izvještaja

Za usluge *revizije finansijskog poslovanja* planiran je iznos od 6.000 KM, koliko su ovi troškovi iznosili i u 2023. godini.

26 . Usluge stručnog usavršavanja

Za *troškove stručnog usavršavanja* planirano je ukupno 50.000 KM. Ovi troškovi obuhvataju razna stručna usavršavanja i edukacije koje, između ostalog, uključuju obuke i kurseve za programske jezike postojećih i novih softvera, zatim kotizacije za seminare, savjetovanja i drugo. Učestvovanje na domaćim i regionalnim savjetovanjima iz oblasti eksploatacije, planiranja i upravljanja prijenosnim sistemom, prezentiranje rezultata rada na studijama i njihovoj praktičnoj primjeni i implikacijama na sistem takođe su obuhvaćeni ovim troškovima.

27 . Usluge izrade studija

U 2024. godini nisu planirani troškovi za izradu studija.

28 . Troškovi regulatorne naknade

Visina *regulatorne naknade* u iznosu od 98.000 KM planirana je na osnovu Odluke o regulatornoj naknadi za 2024. godinu.

29 . Usluge objavljivanja oglasa

S obzirom na Zakon o nabavkama i tenderskim procedurama te obavezno objavljivanje pojedinih dokumenata u javnim glasilima, *sredstva za objavljivanje oglasa* planirana su u iznosu od 7.000 KM.

30 . Ostale usluge

Ostale usluge planirane su u ukupnom iznosu od 156.500 KM. Time su obuhvaćene usluge obezbjeđenja glavnog (88.000 KM) te rezervnog centra (1.000 KM), advokatske usluge (6.500 KM), sistematski pregled zaposlenih u iznosu od 30.000 KM, špeditorske usluge (2.000 KM), usluge grupe SECI (20.000 KM), usluge odvoza komunalnog otpada (4.000 KM) te razne ostale usluge, u iznosu od 5.000 KM (tehnički pregled i registracija vozila, štampanje glavne knjige, izrada i štampanje godišnjih izvještaja, razni pomoćni poslovi, uništenje otpisane opreme i druge usluge koje se nepredviđeno javljaju tokom godine).

IV Bruto plate i ostala primanja zaposlenih i drugih lica

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
31.	Bruto plate i ostala primanja zaposlenih	3.970.030	4.633.659	5.750.000
32.	Naknade Upravnom odboru i Savjetodavnom vijeću	174.161	172.000	180.000
33.	Naknada za ugovor o djelu	13.269	20.000	20.0000
IV	Bruto plate i ostala primanja zaposlenih i dr.lica	4.157.461	4.825.659	5.950.000

Za bruto plate i ostala primanja zaposlenih i drugih lica u 2024. godini planiran je ukupan iznos od 5.950.000 KM. U ovu kategoriju troškova uključena su sva neto primanja, porezi i doprinosi te naknade zaposlenima prema Zakonu o platama u državnim institucijama BiH, Pravilniku o radu NOSBiH-a i Pravilniku o platama i materijalnim pravima zaposlenih u NOSBiH-u (minuli staž, topli obrok, gradski i međugradski prevoz, regres, otpremnine za odlazak u penziju, naknade u slučaju smrti, jubilarne nagrade i dr.). Planirani obim sredstava za ove namjene odnosi se na broj zaposlenih od 83, koliko se očekuje da će ih biti tokom 2024. godine.

Od 01.01.2022. godine se prema novom kontnom planu na ovoj poziciji evidentiraju i troškovi primanja drugih lica (Upravni odbor, ugovor o djelu..), te su kao takvi i uključeni u gore navedeni iznos.

Naknade i ostali troškovi Upravnog odbora i Savjetodavnog vijeća planirani su u ukupnom iznosu od 180.000 KM. Ovi troškovi obuhvataju bruto naknade članovima Upravnog odbora i Savjetodavnog vijeća te ostale troškove koji proizilaze iz njihovih aktivnosti, a vezani su za rad NOSBiH-a.

Naknada za ugovor o djelu planirana je u bruto iznosu od oko 20.000 KM. Ovdje su prvenstveno uključene bruto naknade po ugovorima za čišćenje i održavanje poslovnih objekata te naknade koje se uglavnom odnose na zamjene (kurirski, poslovi tehničkog sekretara i drugi pomoćni poslovi), zbog godišnjih odmora i drugih odsustvovanja te za druge pomoćne poslove.

V Amortizacija

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
34.	Amortizacija od vlastitih sredstava	1.628.056	1.600.830	1.870.860
	Amortizacija od donacija	85.309	84.170	133.790
V	Amortizacija ukupno	1.713.365	1.685.000	2.004.650

Amortizacija, kao zakonska kategorija, planirana je i obračunata, u skladu sa MRS-om 16 i 38 i ona će, prema procjeni za 2023. godinu, iznositi 2.004.650 KM.

Amortizacija se, dakle, odnosi na materijalnu i nematerijalnu opremu kojom će raspolagati NOSBiH na dan 31.12.2024. godine. U iznos planirane amortizacije je uključena i amortizacija svih novih sredstava koja se planiraju nabaviti tokom 2024. godine. Iz amortizacionih sredstava, koja predstavljaju vlastite investicione izvore, prvenstveno se otplaćuju dospjele rate kredita, a tek iz ostatka se mogu finansirati investicije. ***U 2024. godini sredstva amortizacije neće biti dovoljna ni za otplatu kredita, ni za investicije, tako da se nedostajući izvori moraju osigurati, ili povećanjem tarife, ili prema nekom drugom modelu.***

VI Finansijski troškovi

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
35.	Kamate i ostali finansijski troškovi	53.646	99.000	409.000
36.	Kamate na kredit EBRD-a 47324	319.075	252.000	-
37.	Kamate po osnovu lizinga	-	9.000	18.000
38.	Troškovi osiguranja	32.903	40.000	45.000
VI	Finansijski troškovi-ukupno	405.625	400.000	472.000

Finansijski troškovi u iznosu od 472.000 KM, prema Kontnom planu, obuhvataju prvenstveno troškove kamata (409.000 KM), troškove lizinga 18.000 KM i premije osiguranja (45.000 KM).

Pregled godišnjih kamata po strukturi kredita:

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
1.	Kredit za rezervni centar, Ug. Raiffeisen bank br.05053/17	42.138	34.300	26.138
2.	Kredit za rutere, Ug. Raiffeisen bank br.04625/21	7.392	6.000	4.010
3.	Kredit za otplatu EBRD kredita i investicije, Ug. Raiffeisen bank br.05369/23	-	-	377.682
4.	Kredit EBRD br. 47324	319.075	252.000	-
5.	Kamate po osnovu lizinga	-	9.000	18.000
6.	Ostale kamate	4.116	58.700	1.170
	UKUPNO kamate	372.721	360.000	427.000

Troškovi osiguranja:

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
1.	Troškovi osiguranja poslovnih objekata i opreme	21.425	24.729	25.000
2.	Troškovi osiguranja vozila	4.761	8.139	10.000
3.	Troškovi osiguranja zaposlenih	6.717	7.132	10.000
	UKUPNO osiguranje	32.903	40.000	45.000

Troškovi osiguranja, planirani su u iznosu od 45.000 KM i sastoje se od troškova za osiguranje poslovnih objekata, opreme, vozila i zaposlenih.

VII Putni troškovi

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
39.	Dnevnice i putni troškovi u zemlji i inostranstvu	79.952	145.000	170.000
VII	Putni troškovi-ukupno	79.952	145.000	170.000

Putni troškovi su planirani u iznosu od 170.000 KM. U planovima se detaljno obrazlažu potrebe za službenim putovanjima i iskazuju realni finansijski iznosi za ovu troškovnu poziciju. Međutim, sredstva za putne troškove su odobravana veoma restriktivno, zbog čega su predstavnici NOSBiH-a često morali izostajati s važnih sastanaka. Ne samo da su zbog toga kasnile informacije pa često i obaveze, nego su izostali i naši stavovi i prijedlozi, koji su u

interesu procesa. Minimalan iznos putnih troškova bio bi 170.000 KM, čime bi se omogućilo prisustvo barem prioritetnijim sastancima u međunarodnim asocijacijama i odgovarajućim edukacijama. Da bi se pratio minimum rada ENTSO-E, izvršena je stroga selekcija grupa i komiteta, kojih je oko 45 te je planirano učestvovanje samo u onim grupama od kojih NOSBiH ima svojevrstu korist. Nove tehnologije i zahtjevi koje uvodi ENTSO-E traže prisustvo zaposlenika NOSBiH-a na radionicama u Bruxellesu. Neodlazak na te radionice nerijetko izaziva probleme u radu NOSBiH-a. Skupštine za ITC mehanizam se održavaju najmanje četiri puta godišnje, a tu je i niz sastanaka za usaglašavanje i usvajanje godišnjeg sporazuma ITC te razmatranje drugih značajnih pitanja na nivou radnih grupa. Provođenje zajedničkih aukcija, kako sa aukcijskom kućom SEE CAO, tako i sa EMS-om i obaveze koje iz toga proističu zahtijevaju prisustvo predstavnika NOSBiH-a na radnim sastancima, kao i sastancima borda direktora koji se održavaju jednom mjesečno, čime se potrebe za službenim putovanjima dodatno uvećavaju. Takođe, izdatke za službena putovanja dodatno povećavaju aktivnosti na regionalnom nivou – SCC, Energetska zajednica, SHB blok te putovanja na razne edukacije i dr.

Zbog svega navedenog, minimalan iznos za *službena putovanja u zemlji i inostranstvu* za 2024. godinu je 170.000 KM.

VIII Ostali porezi i takse

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
40.	Ostali porezi, takse, naknade i druge dažbine	10.804	14.000	17.000
41.	Poseban porez za podsticanje rehabilitacije invalida	3.275	5.000	5.000
42.	Poseban porez za zaštitu od elem. nepogoda i vod. naknade	14.293	17.000	20.000
VIII	Ostali porezi i takse-ukupno	28.371	36.000	42.000

Ostali porezi i takse obuhvataju, prije svega, poseban porez za zaštitu od prirodnih i drugih nesreća i opštu vodoprivrednu naknadu, za koje se izdvaja po 0,5%, koliko se obračunava na neto primanja u FBiH, zatim godišnju komunalnu taksu, administrativne takse, takse za registraciju vozila i druge takse radi ovjere i legalizacije određene dokumentacije. U ovoj grupi troškova evidentiran je i poseban doprinos za podsticanje rehabilitacije i zapošljavanje osoba sa invaliditetom - za zaposlene čije prebivalište je u FBiH.

IX Ostali rashodi

Red. br.	Naziv	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
43.	Članarine udruženjima (ENTSO-E) i druge članarine	887.233	1.067.000	1.233.000
44.	Ostali rashodi	19.299	28.000	35.000
45.	Rashodi utvrđeni iz ranijih godina	29.909	7.000	7.000
IX	Ostali rashodi-ukupno	936.441	1.102.000	1.275.000

Grupa *ostali rashodi* u iznosu od 1.275.000 KM obuhvata članarine za ENTSO-E te druge članarine i kotizacije međunarodnim i domaćim udruženjima i asocijacijama, kao i takozvane „ostale rashode“ te rashode iz prethodnih godina.

Način planiranja pojedinačnih troškova iz grupe *ostali rashodi*:

43. Članarine udruženjima (ENTSO-E) i druge članarine

Članarine	Ostvareno 2022.	Ocjena ostvarenja 2023.	Plan 2024.
ENTSO-E	875.272	1.055.030	1.200.000
MEDOP	-	-	20.000
CIGRE	10.000	10.000	10.000
BAKE	1.000	1.000	1.000
Članarina za spoljnotrgovinsku komoru BiH	774	851	1.000
Ostale članarine	187	119	1.000
Ukupno	887.233	1.067.000	1.233.000

Na poziciji *članarine udruženjima* u ukupnom iznosu od 1.233.000 KM iskazana je, pored ostalog, kotizacija za ENTSO-E od 1.200.000 KM koja će, prema preliminarnim saznanjima, u 2024. biti veća za oko 145.000 KM, u odnosu na 2023. godinu. U članarinu za ENTSO-E nisu uključeni troškovi projekata koji su u toku i koji će se realizovati u 2024. godini, nego će ti troškovi, prema odluci Skupštine ENTSO-E, biti posebno fakturisani tako da se troškovi projekata ne vide u budžetu, već da, po nastanku, budu posebno fakturisani. Ostale članarine: godišnja kotizacija za CIGRE (10.000 KM), BAKE (1.000 KM) te članarine za druge domaće i međunarodne asocijacije i udruženja (2.000 KM).

Iz godine u godinu ENTSO-E zahtijeva da se cjelokupan iznos članarine plati odjednom, na početku godine, što NOSBiH dovodi u nezavidnu situaciju sa stanovišta likvidnosti, jer se ta sredstva obezbjeđuju tokom cijele godine. Ovo je samo jedan od razloga zbog čega su NOSBiH-u potrebna sredstva finansijske rezerve, kako se ne bi stvarali dodatni finansijski troškovi.

Nova pozicija je članarina za Udruženje operatora mediteranskih prijenosnih sistema za električnu energiju MED-TSO, koje upravlja visokonaponskim prijenosnim mrežama u 19 mediteranskih zemalja. Osnovano je 19. aprila 2012. godine u Rimu, kao tehnička platforma koja bi, koristeći multilateralnu saradnju kao strategiju regionalnog razvoja, mogla olakšati integraciju mediteranskih elektroenergetskih sistema i podstaći sigurnost i društveno-ekonomski razvoj u regionu. Članovi ovog udruženja su odranije i susjedni operatori CGES, HOPS i ELES. Visina članarine se određuje prema statističkim podacima o broju stanovnika te za NOSBiH iznosi 20.000 KM.

44. Ostali rashodi

Za ostale rashode planiran je iznos od 35.000 KM. Njime su obuhvaćeni troškovi kursnih razlika (4.000 KM) te otpisi neispravne opreme i sitnog inventara koji se rashoduju po godišnjem popisu (1.000 KM), a 30.000 KM se odnosi na pokrivanje troškova projekata RG CE i aktivnosti na osnovu sporazuma između ENTSO-E i operatora sistema kontinentalne Evrope.

45 . Rashodi utvrđeni iz ranijih godina

Na poziciji rashodi utvrđeni iz ranijih godina planiran je iznos od 7.000 KM. To je nepredvidiv trošak i uvijek se može pojaviti, bilo kao neka neizvršena obaveza iz primjene zakonskih propisa ili kakav zaostali dug prema dobavljačima, za koji je faktura stigla nakon godišnjeg obračuna.

U finansijskom planu za 2024. godinu sve bilansne pozicije su usklađene sa važećim Kontnim planom NOSBIH-a i zakonskim propisima. Kroz planirani prihod je osigurano stabilno finansiranje svih očekivanih obaveza – troškovnih, investicionih i kreditnih, uz održavanje stabilne likvidnosti.